

PEM DŽENOF

**DEVOJKE IZ
PARISKIH
SENKI**

Prevela

Branislava Radević-Stojiljković

Laguna

Naslov originala

Pam Jenoff

THE LOST GIRLS OF PARIS

Copyright © 2019 by Pam Jenoff

All rights reserved including the right of reproduction in whole, or in part in any form.

This edition is published by arrangement with Harlequin Books S.A.

This is a work of fiction. Names, characters, places and incidents are either the product of the author's imagination, or are used fictitiously, and any resemblance to actual persons, living or dead, business establishments, events, or locales are entirely coincidental.

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*„U ratu, istina je dragocena toliko da se o njoj
uvek moraju starati laži kao telohranitelji.“*

Vinston Čerčil

Prvo poglavlje

Grejs

Njujork, 1946.

Da nije bilo druge najveće greške u njenom životu, Grejs Hili nikad ne bi našla taj kofer.

U utorak ujutru u devet i dvadeset Grejs je trebalo da putuje na jug prvim od dva autobusa kojima se vozi u centar grada na posao, iz jednog pansiona u Hels kičenu do kancelarije na Louer ist sajdu, gde je radila. I *jeste* krenula na posao. Ali nije bila ni blizu kraju grada koji je navikla da zove svojim domom. Umesto toga, brzo se vozila na jug Avenijom Medison, obuzdavajući guste uvojke tako što je nisko vezala kosu, a potom skinula zeleni džemper iako je bilo hladno, kako Frenki ne bi primetio da je to isti onaj koji je nosila i prethodnog dana na poslu, i da se ne bi zapitao nešto nezamislivo: da li je uopšte išla kući.

Grejs je zastala da se pogleda u izlogu radnje s jeftinim potrepštinama. Bilo joj je žao što radnja nije otvorena pa ne može da kupi puder kako bi pokrila belege na vratu, i uzorak nekog parfema da prikrije zadah brendija od juče i divan ali pogrešan miris Markovog losiona posle brijanja, od kog ju je sa svakim udahom obuzimao stid i vrtelo joj se u glavi. U uglu je sedeo neki pijanac i ječao u snu. Uočivši njegovo sivo, beživotno bledilo, Grejs je osetila izvesnu solidarnost. Iz susedne

uličice dopirala je lupa kanti za smeće, zvuk koji je marširao u saglasju s pulsiranjem u njenoj glavi. Ceo grad Njujork izgledao joj je kao da je zelen i mamuran. Ili je možda samo ona takva.

Kroz Medison je duvao u naletu oštar februarski vetar, od kojeg su se zastave okačene na soliterima žestoko vijorile. Stare izgužvane novine plesale su duž slivnika. Začuvši zvona Crkve Svete Agnije kako oglašavaju da je pola deset, Grejs je požurila i skoro trčala, koža pod okovratnikom joj se znojila. Pred njom se ocrtavala ogromna stanica Grand central. Samo još malo pa će moći da skrene levo, u Četrdeset drugu ulicu i na Leksingtonu uhvati ekspresni autobus za centar.

Međutim, kad se približila raskrsnici sa Četrdeset trećom, videla je da je ulica blokirana. Preprečila su je troja policijska kola i ogradila je od Medisona, sprečavajući i sve ostale da prođu dalje, na jug. Grejs je isprva pomislila da je posredi saobraćajna nesreća, pošto je na drugoj strani ulice videla slupani crni studbejker kojem je ispod haube kuljala para. Odnedavno su ulice u centru više nego ikad bile zakrčene automobilima koji su se otimali za prostor s autobusima, taksijima i kamionetima za isporuku. Mada, izgleda, nije bilo drugog vozila. Na uglu su stajala usamljena bolnička kola. Bolničari nisu bili užurbani, stajali su i pušili, naslonjeni na vozilo. Grejs je prišla policajcu čije se punačko lice prelivalo preko visokog okovratnika uniforme, marinskoplave sa zlatnom dugmadi. „Izvinite, hoće li ulica još dugo biti zatvorena? Kasnim na posao.“

Pogledao ju je prezrivo ispod ruba kape, kao da mu je i dalje smešna pomisao da neka žena ima posao, bez obzira na to što su žene za vreme rata vredno radile u fabrikama da zamene muškarce koji su mobilisani i poslati preko okeana. „Ne možete ovuda“, odgovorio je prekorno službenim tonom. „Niti ćete uskoro moći.“

„Šta se desilo?“, upitala je, ali policajac se već okrenuo od nje. Grejs je prišla korak bliže i istegla vrat da vidi.

„Neku ženu su udarila kola i poginula je“, rekao je muškarac s vunanim kačketom, pored nje.

Grejs je pogledala u smrskani vetrobran studbejkera i obuzela ju je mučnina. „Šteta“, uspela je konačno da prozbori.

„Nisam video nesreću“, odvratio je čovek. „Ali neko je rekao da je poginula odmah, na licu mesta. Barem nije patila.“

Barem. Tu reč je Grejs prečesto slušala otkad je Tom poginuo. Barem je još mlada. Barem nema dece – kao da je zbog toga lakše podneti. (Deca ne bi bila teret – pomišljala je ponekad – već delić njega koji bi zauvek ostavio.)

„Čovek nikad ne zna gde će se sve završiti“, zamišljeno je rekao čovek s kačketom pored nje. Grejs mu nije odgovorila. I Tomova smrt je bila neočekivana, prevrnuo mu se džip na putu iz vojne baze do železničke stanice u Džordžiji, odakle je trebalo da doputuje u Njujork, da je vidi pre no što ga pošalju u rat. Nazvali su to ratnim gubitkom, mada je zapravo bila nesreća koja se mogla dogoditi bilo gde.

Blesnuo je blic foto-aparata nekog reportera i Grejs je za-treptala. Zaklonila je oči rukom i naslepo se povukla kroz gomilu okupljenih, žudeći da dođe do vazduha okružena dimom cigareta i mirisom parfema i znoja.

Udaljivši se od policijske barikade, Grejs se osvrnula i pogledala preko ramena. Četrdeset treća ulica bila je blokirana i u smeru na zapad, pa nije mogla da preseče prečicom. Ako se vrati Medisonom da bi prošla s druge strane stanice, izgubiće još pola sata i zakasniće na posao više nego što već kasni. Ponovo je proklela u sebi prethodnu noć. Da nije bilo Marka, ne bi sad stajala ovde bez drugog izbora osim da preseče kroz Grand central – iako se zarekla da tamo više nikad neće kročiti.

Okrenula se da se suoči s njom. Stanica se ocrtavala pred njom kao masivna senka, pomračujući pločnik. Kroz njena vrata je beskonačno proticala reka putnika na posao. Zamislila je unutrašnjost stanice, veliku dvoranu koju su obasjavali iskošeni zraci svetlosti kroz vitražne prozore, veliki sat kod kojeg se sastaju prijatelji i ljubavnici. Nije samo to mesto ono što ne može podneti da vidi, ne mesto već ljudi. Devojke sa sveže namazanim crvenim ružem, što pritiskaju jezikom zube da se

uvere da ih nisu umazale, i čvrsto stiskaju svoje tašnice. Čista, sveže umivena deca, pomalo nervozna što će videti oca kog se ne sećaju jer je otišao tek što su prohodala. Vojnici u uniformama izgužvanim od puta kako izlaze na peron s uvelim belim radama u rukama. Ponovni susreti kakve ona nikad neće doživeti.

Trebalo bi jednostavno da odustane i ode kući. Čeznula je za dugom kupkom, možda i da odspava. Ali morala je da stigne na posao. Frenki u deset ima zakazan razgovor s jednom francuskom porodicom i potrebna mu je da joj diktira. A posle će doći Rozenbergovi da traže papire za smeštaj. Inače je baš to volela u svome poslu, da se izgubi u problemima drugih ljudi. Ali danas ju je odgovornost teško pritiskala.

Ne, mora da nastavi i nema drugog izbora. Uspravila se i krenula prema Grand centralu.

Prošla je kroz stanična vrata. Sad je prvi put ušla ovamo od onog popodneva kad je stigla, obučena u najlepšu haljinu sa „žabicama“, kose savršeno sređene u „pobedničke rolne“, sa šeširićem na glavi. Tom nije stigao vozom u tri i petnaest iz Filadelfije kao što je očekivala, pa je pretpostavila da je propustio vezu. Kad nije sišao ni sa sledećeg voza, malo se uznemirila. Proverila je tablu sa informacijama u središtu stanice, na kojoj su ljudi ostavljali poruke, za slučaj da je Tom stigao ranije ili da joj je nekako promakao. Nije imala načina da stupi s njim u vezu i proveriti gde je, ostalo joj je samo da čeka. Pojela je hotdog koji joj je razmrljao ruž i bio kiseo u ustima, pročitala naslove novina na kiosku jednom, pa drugi i treći put. Vozovi su dolazili i praznili se, izlivali na peron vojnike koji bi mogli biti Tom ali nisu bili. Kad je, u pola devet, stigao poslednji večernji voz, bila je pomahnitala od brige. Tom je nikada ne bi ostavio da ovako stoji i čeka. Šta se dogodilo? I konačno, ugledala je riđokosog poručnika kog je upamtila s ceremonije Tomovog stupanja u vojsku kako joj prilazi sa izrazom strepnje na licu, i znala je. Još je mogla da oseti kako je nepoznate ruke hvataju kad su je izdala kolena.

Stanica je sad izgledala isto kao i te noći, poslovno, neuznemireno tako velikom ulogom koju je imala u njenim mislima mnogo meseci. *Samo prođi*, kazala je sebi, a široki izlaz na suprotnom kraju stanice dozivao ju je kao svetionik. Nije morala da zastaje da bi se setila.

Nešto ju je neobično povuklo za nogu, kao dečji prstići. Grejs je stala i osvrnula se. Samo joj se rasparala najlonka. Jesu li to uradile Markove ruke? Poderotina je sad svakim korakom postajala sve veća, gotovo kao rupa na listu. Osetila je potrebu da skine čarape.

Potrčala je ka stepenicama što vode u javni toalet na nižem nivou. Dok je prolazila pored jedne klupe, posrnula je i umalo nije pala. Iskrenula je stopalo i članak joj je prostrelio oštar bol. Othramala je do klupe, sela i podigla nogu misleći da joj je opet otpala potpetica koju nije dobro popravila. Ali cipela je bila netaknuta. Ne, ispod klupe je štrčalo nešto zbog čega se spotakla. Braon kofer, nehajno gurnut ispod. Ljutito se osvrnula oko sebe, pitajući se ko je bio toliko neodgovoran da ga tako ostavi, ali u blizini nije bilo nikog, ljudi su prolazili ne obraćajući pažnju. Možda je vlasnik kofera otišao u toalet ili da kupi novine. Gurnula ga je dublje pod klupu da se još neko ne bi o njega sapleo, i pošla dalje.

Pred vratima ženskog toaleta, Grejs je zapazila muškarca u pohabanoj uniformi kako sedi na podu. U deliću sekunde bilo joj je drago što Tom nije poživio da ode u borbu i vrati se uništen onim što je video. Zauvek će joj ostati njegova zlatna slika savršenog i snažnog mladića. Neće se vratiti osakaćen poput mnogih koje je videla, neće se mučiti da zadrži izraz hrabrosti i ne pokaže da je slomljen. Grejs je zavukla ruku u džep da izvadi poslednji sitan novac, trudeći se da ne misli na žudenu kafu koje će sad morati da se odrekne. Spustila mu je novac na ispucali dlan. Jednostavno nije mogla da okrene glavu.

Nastavila je u toalet, zaključala se u kabinu i skinula najlonke. Potom je prišla ogledalu da zagladi kao mastilo crnu kosu i

ponovo namaže usne ružem, da u njegovom voštanom ukusu ponovo oseti sve što se dogodilo one noći. Pred susednim lavaboom, neka žena, mlađa od nje, zagladila je kaput preko oblog trbuha. Činilo joj se da u poslednje vreme na sve strane vidi trudnice, plodove srećnih ponovnih spajanja s momcima koji su se vratili iz rata. Osetila je ženin pogled na svojoj razbarušenoj pojavi. *Znalački.*

Svesna da će još više zakasniti na posao, Grejs je požurila iz toaleta. Kad je ponovo krenula kroz stanicu, primetila je onaj kofer preko kojeg zamalo nije pala nekoliko trenutaka pre toga. Još je stajao ispod klupe. Usporila je korak i prišla mu, pa se osvrnula tražeći pogledom nekog kome bi mogao pripadati.

Kad nije uočila nikog, Grejs je klekla da ispita kofer. Ni po čemu nije bio poseban, koferčić zaobljenih ivica, nalik onima koje putnici svakodnevno nose kroz stanicu, sa izlizanom drškom od sedefa, lepšom od ostalih delova. Samo što ovaj niko ne nosi, već stoji pod klupom zaboravljen. Da ga nije neko izgubio? U trenutku je oprezno zastala, setivši se jedne priče koju je čula za vreme rata, o prtljagu koji je zapravo bio bomba. Ali to je sad gotovo, nestala je opasnost od invazije ili drugačijeg napada, za koje su nekad mislili da vrebaju iza svakog ugla.

Grejs je razgledala kofer tragajući za nekim znakom ko mu je vlasnik. Sa strane je kredom bilo ispisano prezime. Uzne-mirena, setila se nekih Frenkijevih klijenata, preživelih, koje su Nemci prisiljavali da ispišu svoje ime na koferu i lažno im obećavali da će im stvari biti vraćene. Na ovome je pisala samo jedna reč: *Trig.*

Grejs je razmatrala šta joj je činiti: da kaže nosaču prtljaga ili da se jednostavno udalji. Kasnila je na posao. Možda je unutra neka kartica. Prešla je prstima preko klapni. Odskočile su kao same od sebe. Podigla je poklopac nekoliko centimetara. Pogledala je preko ramena, sa osećanjem da svakoga časa može biti uhvaćena. A onda je zavirila u kofer. Bio je uredno spakovan, sa četkom za kosu srebrne poledine i neotvorenim sapunom

od lavande, marke jardli, gurnutim u jedan ugao; ženska odeća bila je savršeno složena, bez nabora. Pozadi je bio gurnut par cipelica za bebu, ali nije bilo ni traga od dečje odeće.

Najednom ju je obuzelo osećanje da je gledanje u kofer neoprostiv upad u tuđu privatnost (što i jeste bilo). Brzo je povukla ruku i osetila da joj je nešto poseklo kažiprst. „Jao!“, kazala je glasno, ne mogavši da se obuzda. Na prstu se pojavila tanka linija krvi, dugačka dva-tri centimetara, možda i duža. Prinela je prst ustima i sisala da zaustavi krvarenje. A onda je drugom rukom potražila po koferu, da vidi šta ju je to poseklo, žilet ili nož. Pod odećom se nalazio pun koverat. Posekla ju je oštra ivica papira. *Ostavi ga*, kao da joj je govorio neki unutarnji glas. Međutim, nije mogla da se zaustavi i otvorila je koverat.

Unutra se nalazio svežanj fotografija, pažljivo umotan u komad čipke. Izvadila ih je i, dok je to činila, s prsta joj je kapnula krv na čipku i nepovratno je umrljala. Unutra je bilo dvanaestak slika, i na svakom snimku po jedna mlada žena. Suviše su se razlikovale da bi bile u srodstvu. Neke su bile u vojnoj uniformi, neke u besprekorno ispeglanim bluzama ili u blejzerima. Nijedna nije bila starija od dvadeset pet godina.

Držati tako fotografije neznanki učinilo joj se suviše intimno, pogrešno. Htela je da ih vrati i zaboravi šta je videla. Ali oči devojke na gornjoj fotografiji bile su tamne i kao da su je pozivale. Ko je ona?

U tom trenutku, pred stanicom su se oglasile sirene i njoj se učinilo da su zasvirale zbog nje, da je policija došla da je uhapsi jer je otvorila tuđ kofer. Požurila je da ponovo umota slike u čipku i da sve vrati u kofer. Ali čipka se nabrala i nije mogla da ugura svežanj nazad u koverat. Sirene su postajale sve glasnije. Nije bilo vremena. Krišom je ubacila fotografije u tašnu i nogom gurnula kofer nazad pod klupu, da se ne vidi.

Potom je krenula ka izlazu, dok joj je rana na prstu pulsirala. „Trebalo je da znam“, promrmljala je za sebe, „da od ulaska u stanicu neće ispasti ništa dobro.“

Drugo poglavlje

Elenor

London, 1943.

Direktor je bio besan.

Lupio je šakom nalik na šapu po dugačkom stolu za sastanke tako jako da su šoljice zazvečale i čaj se prelio preko ruba čak i onih na drugom kraju stola. Uobičajeno zadirkivanje i žamor jutarnjeg sastanka odmah su prestali. Bio je crven u licu.

„Još dva agenta uhvaćena“, zaurkao je, ne trudeći se da spusti glas. U hodniku se zaustavila neka daktilografinja u prolazu, razrogačenim očima pogledala unutra i brže-bolje nastavila dalje. Elenor je hitro ustala da zatvori vrata, kroz oblak dima od cigareta koji se formirao iznad njih.

„Da, gospodine“, zamucio je kapetan Majkls, ataše Kraljevskog vojnog vazduhoplovstva. „Agenti spuštteni u blizini Marseja uhapšeni su samo nekoliko sati po dolasku. Od njih nema ni traga ni glasa, pretpostavljamo da su ubijeni.“

„Koji agenti?“, hteo je da zna direktor. Gregori Vinslou, direktor Specijalnih izvršnih operacija*, nekad je bio pukovnik, odlikovan u Velikom ratu. Iako blizu šezdesete, i dalje je bio imponantna figura, svima u štabu poznat samo kao „Direktor“.

* Engl.: SOE, *Special Operations Executive*. (Prim. prev.)

Kapetan Majkls je izgledao kao da ga je to pitanje zbunilo. Za ljude koji rukovode operacijama na daljinu, agenti na terenu su bezimene šahovske figure.

Ali ne i za Elenor, koja je sedela pored njega. „Džejms, Hari. Rodom Kanađanin, diplomirao na koledžu Magdalen u Oksfordu. Piterson, Juan, prethodno u Kraljevskom vazduhoplovstvu.“

Ona je iz glave znala detalje o svim ljudima poslatim na teren.

„To je već drugo hapšenje ovog meseca.“ Direktor je grickao lulu ne trudeći se da je zapali.

„Treće“, ispravila ga je Elenor blago, ne želeći da ga još više razbesni, ali ni da laže. Prošlo je gotovo tri godine otkad je Čerčil odobrio stvaranje službe Specijalnih izvršnih operacija, SIO, i zadužio je naređenjem da „zapale Evropu“ sabotажama i diverzijama. Od tada su poslali blizu tri stotine agenata u Evropu da vrše diverzije u fabrikama municije i na železničkim prugama. Većina je otišla u Francusku kao deo jedinice zvane „Sekcija F“, da oslabe infrastrukturu i naoružaju francuske partizane pre invazije Saveznika preko Kanala, o kojoj se odavno šušalo.

Međutim, iza zidova štaba u Bejker stritu, SIO nije baš blistao od uspeha. MI6 i neke druge, tradicionalne službe bezbednosti prezirale su sabotажe službe SIO, smatrajući ih amaterskim i štetnim po sopstvene, skrivenije operacije. Sem toga, bilo je teško proračunati koliki je uspeh SIO, zbog toga što su posredi bile tajne operacije, ali i zato što će se njihova efikasnost u punoj meri osetiti tek prilikom invazije. A u poslednje vreme krenulo im je naopako, sve više agenata im je bivalo uhapšeno. Da li je problem u obimu operacija, jesu li postali žrtve sopstvenog uspeha? Ili je u pitanju nešto sasvim drugo?

Direktor se okrenuo prema Elenor, novom plenu koji je iznenada privukao pažnju lava. „Šta se dešava, dođavola, Trig? Jesu li loše pripremljeni? Greše?“

Elenor se iznenadila. Ona je došla u SIO kao sekretarica ubrzo pošto je organizacija osnovana. Bila je prava borba zaposliti

se: ne samo što je žensko već je i Poljakinja – i to Jevrejka. Nije ih bilo mnogo koji su mislili da joj je tu mesto. Često se i sama pitala kako je dospela iz svog malog sela kod Pinska u dvorane moći u Londonu. Ipak, ubedila je Direktora da joj pruži šansu i, zahvaljujući svome znanju i spretnosti, pomnoj pažnji prema detaljima i enciklopedijskoj memoriji, zadobila je njegovo poverenje. Iako su joj i naziv radnog mesta i plata ostali isti, sad je mnogo više bila savetnica, Direktor je zahtevao da više ne sedi sa ostalim sekretaricama u udaljenoj kancelariji, već za konferencijskim stolom, s njegove desne strane. (Podozrevala je da je to tražio delimično i zato što je bio nagluv na desno uho, što nije priznao nikom drugom. Uvek mu je, posle sastanka, nasamo sažeto prenosila sve što se govorilo, kako bi bio siguran da ništa nije propustio.)

Ovo je, međutim, bio prvi put da je Direktor pita za mišljenje pred drugima. „S dužnim poštovanjem, gospodine, nisu u pitanju ni obuka ni izvršenje.“ Elenor je iznenada postala svesna da su sve oči uprte u nju. Ponosila se time što se ne ističe u službi, što privlači najmanje moguće pažnje. Ali sad je takoreći bila razotkrivena, i muškarci su je gledali s neskrivenom pažnjom.

„Pa šta je onda?“, upitao ju je Direktor, kom je strpljenje bilo na izmaku.

„To što su muškarci.“ Elenor je pažljivo odabrala reči, nije dozvolila da je požuruje, želela je da ga navede da razume a da se ne uvredi. „Većina mladih Francuza je otišla iz gradova i varošica. Mobilisani su u LVF* i bore se za kolaboracionističku vladu u Višiju, ili su po zatvorima jer su to odbili. Našim agentima je sada nemoguće da se uklope.“

„I šta onda? Da ih sve pošaljemo u podzemlje?“

Elenor je odmahнула glavom. Agenti ne mogu da se skrivaju. Treba da imaju interakcije s lokalnim stanovništvom kako

* Fr.: *Légion des volontaires français*. Legija francuskih volontera za borbu protiv boljševizma, ili samo Legija francuskih volontera. (Prim. prev.)

bi došli do informacija. Konobarica u „Lotreku“ čula je kako oficiri razgovaraju pošto su popili malo više vina, seljakova žena je primetila promene kod vozova koji prolaze preko polja, svakodnevna zapažanja običnih građana pribavljala su im prave informacije. Osim toga, agenti treba da stupaju u vezu sa *reseau*, lokalnom mrežom pokreta otpora, kako bi ojačali njihove napore da opstruiraju Nemce. Ne, nijedan agent Sekcije F ne može da deluje skrivajući se u podrumu ili pećini.

„Pa šta onda?“, navaljivao je Direktor.

„Postoji još jedna opcija...“ Zastala je, a on ju je nestrpljivo pogledao. Elenor nije nedostajalo reči, ali spremala se da kaže nešto tako odvažno da se jedva usudila. Duboko je udahнула.

„Pošaljite žene.“

„Žene? Ne razumem.“

Došla je na tu ideju nekoliko nedelja pre toga, dok je posmatrala jednu od devojaka u radijskoj sobi kako sigurnom rukom brzo dešifruje poruku pristiglu od terenskog agenta u Francuskoj. Pomislila je kako je protraćen talenat te devojke. Trebalo bi je prebaciti na teren. Ideja je bila toliko strana da je moralo da prođe neko vreme da bi se iskristalisala i u njenoj glavi. Nije nameravala da je sada iznese, možda ni ikada posle, ali izgovorila ju je bez obzira na to, još nedovoljno uobličenu.

„Da.“ Elenor je slušala priče o ženama agentima, neprirodnim operativkama koje su radile za svoj groš na istoku, prenosile poruke i pomagale ratnim vojnim zarobljenicima da pobegnu. To se dešavalo i u Prvom svetskom ratu, verovatno u većoj meri nego što većina ljudi može i da nasluti. Ali stvoriti formalni, zvanični program za obuku i slanje žena bilo je nešto sasvim drugo.

„Ali, šta bi one *radile*?“, upitao je Direktor.

„Isti posao koji i muškarci“, odgovorila je Elenor, iznenađena iznervirana što mora da objašnjava nešto tako očigledno.

„Prenosile bi poruke. Slale ih preko radija. Naoružavale pokret otpora, dizale mostove u vazduh.“ Žene su ustale da preuzmu

sve moguće uloge na domaćem frontu, ne samo kao bolničarke ili lokalna straža. Upravljale su protivavionskim oružjem i vozile avione. Zašto im je tako teško da shvate da bi mogle da rade i ovo?

„Ženski sektor?“, ubacio se Majkls, jedva skrivajući sumnjičavost.

Ne obraćajući pažnju na njega, Elenor se okrenula ka Direktor i pogledala ga pravo u oči. „Razmislite o tome, gospodine“, kazala je, sve poletnija kako joj se zamisao formirala u glavi. „Mladi muškarci su u Francuskoj retki, ali žene su svuda. Uklapaju se na ulici i u radnjama i u kafeima.“

„Želite li vi da idete?“, upitao ju je Direktor. Elenor je razmotrila pitanje. Da – vrištao je jedan deo nje. Da vidi šta se dešava tamo preko. Da oseti uzbuđenje kad stvarno nešto učiniš. Ali ne može, naravno. Ne bi se utopila u sredinu već zbog samog svog identiteta.

„Ja sam korisnija ovde. Što se tiče žena koje već ovde rade...“ Oklevala je, razmišljajući o radio-operaterkama koje neumorno rade za SIO. U izvesnom smislu one su savršene: obučene, stručne, potpuno posvećene cilju. Ali baš zbog tih osobina koje ih čine idealnim, beskorisne su na terenu. Jednostavno, previše su već ukorenjene da bi ih obučili za operativce, a uz to i previše znaju da bi ih slali na teren. „Ni one ne bi odgovarale. Treba regrutovati nove žene.“

„Ali gde da ih nađemo?“, upitao je Direktor, koji se, izgleda, zagrejao za tu ideju.

„Na istim mestima gde nalazimo i muškarce.“ Bilo je tačno da ne regrutuju iz postojećih vojnih trupa. „Iz vazduhoplovstva ili iz Službe bolničarske prve pomoći*, sa univerziteta ili iz trgovačkih škola, ili iz fabrika, ili sa ulice.“ Nisu postojali zvanični standardi za idealnog agenta, niti je bila potrebna neka diploma. Važniji je bio osećaj da li neko može da radi taj

* Engl.: FANY, *First Aid Nursing Yeomanry*. Dobrovoljne bolničarke. (Prim. prev.)

posao. „Isti tip ljudi – pametne, prilagodljive, da tečno govore francuski“, dodala je.

„Moraju proći obuku“, istakao je Majkls, što je zvučalo kao nesavladiva prepreka.

„Baš kao i muškarci“, usprotivila se Elenor. „Niko nije rođen za taj posao.“

„A onda?“, upitao je Direktor.

„Onda ih pošaljemo na teren.“

„Gospodine“, ubacio se Majkls. „Ženevska konvencija izrazito zabranjuje slanje žena u rat.“ Muškarci za stolom zaklimali su glavom, pridružujući se toj tvrdnji.

„Konvencija zabranjuje mnogo štošta“, odgovorila je Elenor kao iz topa. Ona je znala sve tajne SOI, sve načine na koje su ta i ostale službe zaobilazile zakon u očajničkoj potrebi da pobeđe u ratu. „Možemo ih zvanično osnovati kao deo organizacije Služba bolničarske prve pomoći.“

„Rizikovali bismo živote nećijih supruga, kćeri i majki“, istakao je Majkls.

„Ne sviđa mi se to“, rekao je drugi, uniformisani čovek sa suprotnog kraja stola. Elenor se stomak zgrčio od nervoze. Direktora nije krasila baš najjača volja. Ako svi stanu iza Majklsa, mogao bi da se udalji od njene ideje.

„A sviđa vam se da gubite ljude, da vam Nemci svake dve nedelje hvataju po šestoricu?“, odbrusila mu je, ne verujući sopstvenim ušima koliko je drska.

„Pokušaćemo“, rekao je Direktor s neuobičajenom odlučnošću, zatvarajući svaku dalju raspravu. Okrenuo se ka Elenor. „Osnujte kancelariju u Nordžbi hausu i javite mi šta vam treba.“

„Ja?“, upitala je Elenor, iznenađena.

„Vi ste to smislili, Trig. I vi ćete voditi tu prokletu operaciju.“ Setivši se gubitaka o kojima su diskutovali samo nekoliko minuta pre toga, Elenor se trгла na te Direktorove reči.

„Gospodine“, ubacio se Majkls. „Ne bih rekao da je gospođa Trig za to kvalifikovana. Bez uvrede“, dodao je nacherivši glavu u njenom pravcu. Muškarci su je sumnjičavo gledali.

„Sve je u redu.“ Elenor je odavno bila očvrsnula na nipođaštavanje muškaraca oko sebe.

„Gospodine“, ubacio se vojni oficir s kraja stola. „I ja mislim da je gospođa Trig neodgovarajući izbor. S njenom historijom...“ Ponovo klimanje glava oko stola i sumnjičavi pogledi praćeni mrmljanjem. Elenor je osećala da je proučavaju, da se pitaju da li je lojalna. *Nijedan od nas*, kao da su govorila njihova lica, *i nemamo poverenja*. I pored svega što je učinila za SIO, i dalje su je smatrali neprijateljem. Tuđinkom, strankinjom. Ne zato što se nije trudila. Radila je na tome da se uklopi, da izgubi sve tragove akcenta. I podnela je zahtev za britansko državljanstvo. Njena molba za naturalizaciju jednom je odbijena po osnovama u kojima joj nije mogao pomoći ni Direktor, ma koliko bio moćan. Pre nekoliko meseci podnela je molbu i drugi put, s njegovom pismenom preporukom, u nadi da će to nešto značiti. Do sada još nije dobila odgovor.

Elenor se nakašljala, spremna da se povuče iz razmatranja. Ali Direktor je progovorio prvi. „Elenor, ustanovite svoju kancelariju“, naredio je. „Počnite da regrutujete i obučavate devojke što je pre moguće.“ Podigao je ruku u znak da je svaka dalja diskusija završena.

„Da, gospodine.“ Elenor je sedela podignute glave, ne želeći da odvrati pogled od očiju koje su bile uprte u nju.

Posle sastanka, Elenor je sačekala da ostali odu pa tek onda prišla Direktor. „Gospodine, teško da...“

„Koješta, Trig. Svi znamo da ste vi pravi čovek za taj posao, da izvinite na izrazu. Čak i momci iz vojske, mada možda ne bi priznali niti sasvim shvataju zašto.“

„Ali, gospodine, čak i ako je to tačno, ja sam autsajderka, nemam ni moći ni uticaja.“

„Autsajderka ste i upravo to je jedan od razloga zbog kojih savršeno odgovarate za to mesto.“ Spustio je glas. „Umoran sam od toga da se u sve meša politika. Vi nećete dozvoliti da vam na rasuđivanje utiču lični odnosi ni neke druge brige.“

Klimnula je glavom, znajući da je to tačno. Ona nema muža ni dece, ništa što bi joj odvlačilo pažnju. Misija je jedino što je važno – i oduvek je i bila.

„Jeste li sigurni da ne mogu ja da idem?“, upitala je, već znajući odgovor. Premda joj je laskalo što želi da ona vodi žensku operaciju, to i dalje nije bilo ni blizu tako poželjno kao to da je sa ostalim agentkinjama pošalje na teren.

„Bez dokumenata to ne bi bilo moguće.“ Bio je, naravno, u pravu. U Londonu je mogla da krije svoju prošlost. Ali da dobije papire i pošalje je preko, naročito sada kad joj rešavaju zahtev za dobijanje državljanstva, bilo je nešto sasvim drugo. „U svakom slučaju, ovo je mnogo važnije. Sad ste rukovodilac odeljenja. Potrebni ste nam da regrutujete devojke. Da ih obučite. To mora biti neko u koga imaju poverenja.“

„Ja?“ Elenor je znala da je druge žene što rade u SIO vide kao hladnu i udaljenu, svakako ne kao nekog kog bi pozvale na ručak ili na čaj, a kamoli kao nekog kome bi se poveravale.

„Elenor“, nastavio je Direktor, glasom tihim i strogim, prodorno je gledajući. „A ko se od nas našao tamo gde smo na početku rata mislili da ćemo biti?“

To je, pomislila je, tačnije nego što Direktor može i da zamisli. Razmišljala je o tome što traži od nje. O šansi da preuzme komandu, da pokuša da ispravi sve greške koje je bila primorana da gleda sa strane svih ovih meseci, nemoćna da bilo šta preduzme. Iako za korak dalje od toga da bude poslata na teren, imaće priliku da učini mnogo više.

„Potrebni ste nam da procenite gde će se te devojke uklopiti i da ih tamo pošaljete“, nastavio je Direktor, kao da je sve već sređeno i kao da je ona već pristala. U Elenor su se sukobila oprečna osećanja. Izgledi da preuzme tako nešto bili su joj privlačni. Istovremeno, uviđala je ogromne razmere tog zadatka kao da je pred njom na stolu raširen špil karata. Muškarci se već suočavaju s toliko toga i, mada je znala da žene jesu odgovor, biće herkulovski napor da ih za to pripremi. To je previše, da se toliko umeša – i izloži – i teško da to može sebi da priušti.

Onda je pogledala u fotografije palih agenata na zidu SIO, mladića koji su dali sve u ratu. Zamislila je nemačku tajnu službu bezbednosti *Sicherheitsdienst* u njihovom štabu u Francuskoj, na Aveniji Foš u Parizu. Na čelu SD je zloglasni šturmbanfirer Hans Kriger, bivši komandant koncentracionog logora, za kog je Elenor iz izveštaja znala da je prepreden koliko i svirep. O njemu su izveštavali da koristi decu meštana kako bi izvukao priznanja, da zatvorenike žive kači na kuke za meso ne bi li izvukao informacije pre nego što ih ostavi da na njima izdahnu. I sad, dok Direktor i ona razgovaraju, Kriger bez sumnje planira da pohvata još agenata.

Elenor je znala da nema drugog izbora nego da prihvati zadatak. „Dobro. Moram da imam potpunu kontrolu“, dodala je. Uvek je važno najpre odrediti uslove.

„Imaćete je.“

„I da odgovaram samo vama.“ Specijalni sektori su, u drugim okolnostima, podnosili izveštaje preko Direktorovih zamjenika. Elenor je krajičkom oka videla Majksa, koji se zadržao u hodniku. Ni on ni drugi muškarci neće biti zadovoljni što Direktor nju sluša još više nego do sada. „Samo vama“, ponovila je da istakne i sačekala da njene reči deluju.

„Bez petljanja birokratije“, obećao je Direktor. „Izveštavate samo mene.“ Tad mu je u glasu čula očajanje, čula je koliko mu je potrebna da obezbedi da to uspe.

Treće poglavlje

Mari

London, 1943.

Toalet je posljednje mesto na kojem bi Mari očekivala da je regrutuju za tajnog agenta (ako bi ikad tako nešto uopšte i očekivala).

Sat ranije, Mari je sedela za stolom pored prozora *Taun hausa*, tihog kafea u Jork stritu, gde je često dolazila da uživa u nekoliko minuta mira posle dana provedenog u beskrajnom kucanju u mračnom aneksu Ministarstva rata, gde se zaposlila kao daktilografinja. Razmišljala je o predstojećem vikendu, za samo dva dana, i nasmešila se zamišljajući petogodišnju Tes sa krivim zubima, koji su se do sada verovatno malo uvukli. U tome je problem što viđa kćer samo vikendom – Mari se činilo da propušta godine za samo nekoliko dana u međuvremenu. Želela je da bude napolju, na selu s Tes, da se igraju pored potoka i traže kamenje. Ali neko mora da ostane ovde i zaradi koju funtu kako bi zadržala svoju staru gradsku kućicu u Mejda Vejlu i sprečila da je kreditori zaplene ili da propadne od zapuštenosti i oronulosti, ako je bombe prethodno ne srede.

Začula se neka tutnjava u daljini, od koje se zatreslo posuđe na stolu. Mari se preнула i nagoni posegnula da uzme gas-masku, koju nije nosio više niko otkad se završio Blic. Podigla je pogled ka prozorskom oknu kafea. Napolju, na ulici zalivenoj

kišom, neki dečak od osam-devet godina trudio se da sastruže s pločnika ostatke uglja. Stomak joj se zgrčio. Gde mu je majka?

Setila se onog dana, pre malo više od dve godine, kad je odlučila da pošalje Tes iz grada. Pomisao da se razdvoji od kćeri isprva joj je bila gotovo nezamisliva. A onda je bomba pogodila stambenu zgradu preko ulice i poginulo je sedmoro dece. Za ime boga, tako je mogla da pogine i Tes. Sutradan ujutru je već organizovala evakuaciju kćeri.

Tes je barem s tetkom Hejzel. Hejzel joj je bila više rođaka i svakako pomalo turobna, ali je volela devojčicu. A Tes je volela staru parohiju u Istočnoj Angliji, s bezbroj ormarića i plesnivih skrovišta u koja se možeš zavući. Mogla je da trči po livadama kad vreme dozvoli, a kad ne dozvoli, da pomaže tetki Hejzel u poslu na pošti. Mari nije mogla da zamisli da stavi svoju devojčicu u voz i pošalje je na selo, u neki hladni samostan ili bogzna kud drugde, u ruke nekih nepoznatih ljudi. Gotovo svakog petka prošle godine, kad je išla da posećuje Tes na severu, gledala je na Kings krosu kako majke obuzdavaju suze dok nameštaju kaputiće i popravljaju šalove svojih mališana, kako se mlađa braća i sestre drže za starije, decu s prevelikim koferima kako otvoreno plaču i pokušavaju da pobegnu kroz prozore vagona. Putovala je dva sata dok ne stigne do Tes i privije je u zagrljaj, i to joj je bilo gotovo nepodnošljivo. Svake nedelje je ostajala sve dok je Hejzel ne podseti da treba da uhvati poslednji voz zbog policijskog časa. Njena kći je bezbedna i dobro joj je, s porodicom je. Ali sreda tim nije bila ništa lakše podnošljiva.

Da li bi trebalo da već dovede Tes nazad? To pitanje je proganjalo Mari poslednjih nekoliko meseci, dok je gledala kako se deca malo-pomalo vraćaju u grad. Blic je odavno gotov i ustalio se nekakav normalan život, u smislu da više ne provode noći u stanicama metroa. Ali rat je daleko od toga da bude dobijen i Mari je imala osećaj da tek treba da se dogodi nešto još mnogo gore.

Potisnuvši takve brige, Mari je iz tašne izvadila knjigu. Bila je to Bodlerova poezija, koju je volela zbog toga što su je njegovi elegantni stihovi vraćali u srećnija vremena, kad je kao dete letovala s majkom na obali Bretanje.

„Izvinite“, obratio joj se jedan čovek već trenutak kasnije. Podigla je pogled, razdražena što je prekida. Muškarac u četrdesetim godinama života, mršav, ni po čemu upadljiv, u sportskom sakou od tvida i s naočarima. Ustao je od susednog stola, na kojem je ostala pogačica, netaknuta na tanjiru. „Zna-tiželjan sam šta to čitate.“ Mari se zapitala da li on to pokušava da joj se udvara. Takvih nametljivaca je svuda otkad je grad pun američkih vojnika, koji u podne u grupama izlaze iz pabova i hodaju ulicama po trojica jedan pored drugog, glasnim smehom remeteći mir.

Ali ovaj čovek je govorio s britanskim akcentom, a na njegovom blagom licu nije bilo ni nagoveštaja nepristojnosti. Mari je podigla knjigu da on može da je vidi. „Da li bi vam smetalo da mi malo pročitate?“, zamolio ju je. „Bojim se da ne govorim francuski.“

„Stvarno, mislim da ne...“, zaustila je da odbije tako neo-bičan zahtev.

„Molim vas“, presekao ju je, gotovo preklinjući. „Mnogo biste mi time učinili.“ Mari se zapitala zašto mu to toliko znači. Možda je izgubio nekog ko je bio iz Francuske, ili je veteran koji se tamo borio. „U redu“, popustila je. Nekoliko redova joj neće naškoditi. Počela je da čita iz pesme *N'importe où hors du monde* (*Bilo gde izvan sveta*). Isprva je čitala nesigurno, a onda je osetila kako polako dobija samopouzdanje.

Posle nekoliko rečenica, stala je. „Kako vam se čini?“ Očekivala je da on zatraži da mu čita dalje.

Nije to učinio. „Studirali ste francuski?“

Odmahnula je glavom. „Ne, ali ga govorim. Majka mi je bila Francuskinja i provodile smo leta tamo kad sam bila dete.“ Istini na volju, ta leta su zapravo bila bekstvo od njenog oca,

besnog pijanca nesposobnog da nađe nešto da radi ili da zadrži posao, ozlojeđenog zbog majčinog porekla i porodičnog novca, i razočaranog što Mari nije dečak. To je bio razlog što su Mari i njena majka letovale daleko, u Francuskoj. A zbog toga je i Mari pobegla iz Herefordšir Mejnora, gde je odrasla, u London, kad je napunila osamnaest godina, i uzela majčino prezime. Znala je da se neće izvući živa iz te kuće koje se užasavala celog detinjstva, pošto se očevo stanje sve više pogoršavalo.

„Akcenat vam je izuzetan“, rekao je neznanac. „Skoro savršen.“ Mari se zapitala kako on to može da zna ako ne govori francuski. „Radite li negde?“, upitao ju je.

„Da“, izletelo joj je. Promena teme je bila nagla, a pitanje previše lično. Žurno je ustala i potražila novac u tašni. „Izvinite, stvarno moram da idem.“

Čovek je pružio ruku i, kad je podigla pogled, videla je da u njoj drži posetnicu. „Nisam hteo da budem nepristojan. Ali mislio sam da biste možda voleli da dobijete posao.“ Uzela je vizitkartu. Na njoj je pisalo samo: *Bejker strit 63*. Nije bilo ni naziva kancelarije niti ičijeg imena. „Javite se Elenor Trig.“

„Zašto?“, upitala je zbunjeno. „Ja imam posao.“

On je jedva приметно zavrteo glavom. „Ovo je drugačije. U pitanju je važan posao i bićete dobro smešteni – i dobro plaćeni. Bojim se da ne mogu više da kažem.“

„A kad treba da odem tamo?“, upitala je, iako je bila sigurna da to neće učiniti.

„Sada.“ Očekivala je da joj zakaže sastanak. „Znači, otići ćete?“

Mari je ostavila nekoliko novčića na stolu i izašla iz kafea ne odgovorivši mu, u želji da se što pre udalji od tog nametljivog čoveka. Napolju je otvorila kišobran i popravila bordo šal da joj ne bude hladno. Zašla je za ugao pa stala i pogledala preko ramena, da se uveri da je ne prati. Spustila je pogled na vizitkartu, jednostavnu, crno-belu. *Službenu*.

Shvatila je da je mogla da kaže tom čoveku „ne“. Čak i sad bi mogla da baci posetnicu i ode. Ali bila je radoznala – kakav

posao i za koga? Možda je nešto interesantnije od beskonačnog kucanja po pisačkoj mašini. Rekao je da je i dobro plaćen, a to joj baš i treba.

Nakon deset minuta Mari se obrela na kraju Bejker strita. U Bejker stritu bi trebalo da se nalazi kuća Šerloka Holmsa, prisetila se. Oduvek ju je zamišljala kao misterioznu, zaogrnutu maglom. Ali kuća je bila kao i sve druge, sive jednolične poslovne zgrade s prodavnicama u prizemlju. Dalje niz ulicu bile su gradske stambene kuće od crvene cigle, preuređene u poslovni prostor. *Zajednički istraživački biro*, pisalo je na tabli pored vrata. Šta to znači, za ime sveta?

Pre no što je stigla da pokuca, vrata su se širom otvorila i jedna ruka, koja je izgledala kao da iza nje nema tela, pokazala joj je ulevo. „Broj jedan, Dorset skver. Iza ugla.“

„Izvinite“, kazala je Mari i podigla karticu mada se činilo da nema nikoga ko bi je video. „Rečeno mi je da dođem ovamo i da potražim Elenor Trig.“ Vrata su se zatvorila.

„Sve čudnije i čudnije“, promrmljala je setivši se Tesine omiljene knjige, *Alise u zemlji čuda*, koju joj je čitala kad je dolazila u posete. Iza ugla je bilo još spojenih kuća. Zgrada broj jedan nije imala nikakvo obeležje i bila je manje impozantna od kuće u Bejker stritu, čija joj je adresa data. Mari je pokucala. Niko nije otvorio vrata. Sve joj je već izgledalo kao neka čudna neslana šala. Okrenula se, spremna da pođe kući i da zaboravi na ovu glupost.

Vrata iza nje su se odškrinula. Okrenula se i našla licem u lice s prosedim batlerom. „Da?“ Gledao ju je hladno kao da je došla da prodaje neku neželjenu robu od vrata do vrata. Previše nervozna da bi išta rekla, samo je podigla vizitkartu.

Pozvao ju je rukom da uđe. „Dođite.“ Ton mu je sad bio nestrpljiv, kao da je očekuju a ona je zakasnila. Proveo ju je kroz predvorje s visokom tavanicom i lusterom koji su odavali utisak da je to nekad bio ulaz u neki velelepni dom. Otvorio je vrata sa svoje desne strane, pa ih odmah hitro zatvorio. „Sačekajte ovde“, naložio joj je.

Mari je zbunjeno stajala u predvorju, sa osećanjem da joj tu nikako nije mesto. Čula je nečije korake, okrenula se i ugledala zgodnog mladića s gustom plavom kosom kako silazi niz stepenice. Primetio ju je i zaustavio se. „Dakle, vi ste deo Galame?“, upitao je.

„Nemam pojma o čemu govorite.“

Osmehnuo se. „Znači, samo ste zalutali s ulice?“ Nije sačekao odgovor. „Galama – tako mi zovemo sve ovo.“ Pokazao je pokretom ruke po predvorju.

Batler se ponovo pojavio i nakašljao se. Njegov strog izraz lica izazvao je u Mari snažan osećaj da mladić i ona ne bi trebalo da razgovaraju. Bez ijedne reči, plavokosi muškarac je nestao iza ugla pa iza jednih od, činilo joj se, bezbroj vrata.

Batler ju je poveo hodnikom i uveo je u kupatilo s crno-belim pločicama. Mari se okrenula prema njemu, iznenađena: nije tražila toalet. „Sačekajte ovde.“

Pre no što je mogla da se pobuni, zatvorio je vrata i ostavio je samu. Stajala je, pometena, udišući miris buđi što se širio ispod metli i krpa. Da joj kaže da čeka u toaletu! Trebalo je da ode, ali nije bila sasvim sigurna kako to da izvede. Sela je na ivicu kade s nogicama u obliku šapa i uredno prekrstila noge kod članaka. Prošlo je pet minuta, pa deset.

Najzad su vrata škljocnula i otvorila se, i ušla je neka žena. Starija od Mari bar deset godina, možda i dvadeset. Ozbiljnog lica. Najpre je pomislila da ima kratku tamnu kosu, ali izbliza je videla da je skupljena u punđu na potiljku. Nije bila našminкана niti je nosila ikakav nakit, a uštirkana bela košulja bila joj je savršeno ispeglana, gotovo kao vojna uniforma.

„Ja sam Elenor Trig, glavni oficir za regrutovanje“, kazala je odsečnim glasom. „Nemamo dovoljno prostora.“ To objašnjenje je delovalo čudno s obzirom na veličinu kuće i broj vrata koja je Mari videla. A onda se setila onog čoveka s kojim je razgovarala i kako ju je batler zbog toga prekorno pogledao. Možda ljudi koji dolaze ovamo uopšte i ne treba da vide jedni druge.

Elenor je odmerila Mari, kao da procenjuje neku vazu ili komad nakita, čeličnim i neumoljivim pogledom. „Dakle, znači da ste se odlučili?“, kazala je tonom koji je zvučao kao da je to kraj dugog razgovora, a ne da su se prvi put srele pre samo nekoliko sekundi.

„Odlučila?“ , ponovila je Mari, zbunjena.

„Da. Morate da odlučite da li želite da rizikujete svoj život, a ja moram da odlučim da li da vam to dozvolim.“

Mari se zavrtelo u glavi. „Izvinite... Bojim se da ne razumem.“

„Vi ne znate ko smo mi, zar ne?“ Mari je odmahнула glavom. „Šta onda radite ovde?“

„Neki čovek u kafeu dao mi je vizitkartu i...“ Mari je zastala, čuvši u sopstvenom glasu besmislenost situacije. Nije znala čak ni njegovo ime. „Najbolje da pođem.“ Ustala je.

Žena je odlučno spustila ruku na njeno rame. „Nije neophodno. Ne znači da ne treba da budete ovde samo zato što ne znate zašto ste došli. Često nalazimo svrhu tamo gde je najmanje očekujemo – ili obratno.“ Stil joj je bio odsečan, neženstven i neupitno strog. „Nemojte kriviti čoveka koji vas je poslao. Nije ovlašćen da kaže više. Naš posao je strogo poverljiv. Mnogi koji rade na visokim rukovodećim mestima u Vajtholu ni sami nemaju pojma o tome šta radimo.“

„A šta je to tačno?“ , usudila se Mari da pita.

„Mi smo ogranak Specijalnih izvršnih operacija.“

„Oh“, izustila je Mari, mada joj taj odgovor i nije mnogo pojasnio stvari.

„Operacije na tajnim zadacima.“

„Kao razbijanje šifara u Blečliju?“ Poznavala je jednu devojku koja je napustila daktilografski posao da bi radila tamo.

„Nešto slično. Mada je naš posao više fizički. Na terenu.“

„U Evropi?“ Elenor je klimnula glavom. Mari je tad shvatila: hoće da je pošalju preko, u rat. „Želite da budem špijunka?“

„Mi ovde ne postavljamo pitanja“, odbrusila joj je Elenor. Mari je pomislila kako onda ovo nije mesto za nju. Ona je

oduvek bila radoznala, i previše radoznala – govorila je njena majka – postavljala je beskonačna pitanja koja su samo pogoršavala očevu gadnu narav kad je bila tinejdžerka. „Nismo špijuni“, dodala je Elenor kao da je taj nagoveštaj uvredljiv. „Špijunaža je posao MI6. Ovde u SIO, naš je posao više sabotaža ili razaranje tako nečeg kao što je železnička pruga, telegrafske linije, fabrička oprema i slično, kako bismo ometali Nemce. Osim toga, pomažemo lokalnim partizanima da se naoružaju i odupru.“

„Nikad nisam čula za nešto tako.“

„Upravo.“ Elenor je zvučala gotovo zadovoljno.

„Ali šta vas navodi na pomisao da bih ja učestvovala u tako nečemu? Teško da sam kvalifikovana za to.“

„Koješta. Inteligentni ste, sposobni.“ Kako bi ova žena, koja ju je tek upoznala, mogla to da zna? Bilo joj je to možda prvi put u životu da je neko tako opiše. Njen otac se postarao da se oseća upravo suprotno. A Ričard, sad bivši muž, ponašao se nakratko prema njoj kao da je posebna, i evo kud ju je to dovelo. Mari nikad nije razmišljala o sebi kao o inteligentnoj i sposobnoj, i sad se malo uspravila sedeći. „Govorite jezik. Vi ste tačno ono što tražimo. Jeste li ikad svirali neki muzički instrument?“, upitala je Elenor.

Premda je pomislila da je više ništa ne može iznenaditi, Mari je to pitanje bilo neobično. „Klavir kad sam bila vrlo mala. U školi harfu.“

„To bi moglo biti od koristi. Otvorite usta“, naredila joj je Elenor iznenada, ne objašnjavajući. Mari je bila sigurna da ju je pogrešno čula. Ali Elenor je bila ozbiljna. „Usta“, ponovo je zapovedila, uporno i nestrpljivo. Mari se nerado povinovala. Elenor joj se zagledala u usta kao zubar. Mari se nakostrešila, netrpeljiva prema takvoj nametljivosti žene koju je tek upoznala. „Ona zadnja plomba će morati da ide“, kazala je Elenor odlučno, odmičući se.

„Da ide?“ Mari je uzbuđeno podigla glas. „Ali to je savršeno dobra plomba – stara samo godinu dana, a bila je i prilično skupa.“

„Tačno tako. Preskupa. Odmah će vas odati da ste Engleskinja. Moraćemo da je zamenimo keramičkom – takve koriste Francuzi.“

Onda se Mari sve složilo u glavi: zanimanje onog čoveka za njen francuski, Elenorina briga što je plomba suviše engleska. „Želite da izigravam Francuskinju.“

„Da, između ostalog – ako prođete obuku.“ Elenor je govorila kao da je ona već pristala da ide. „Za sada je to sve što mogu da vam kažem. Tajnost je od ključne važnosti za naše operacije.“

Slanje u rat. Operacije. Mari je uhvatila vrtoglavica. Činilo joj se nadrealno što se u ovoj elegantnoj kući, samo nekoliko koraka od prodavnica i gužve u Oksford stritu, planira i sprovodi tajni rat protiv Nemačke.

„Za jedan sat će ovamo doći kola da vas odvezu u školu za obuku“, kazala je Elenor, tonom kao da je sve sređeno.

„Sada? Ali to je tako brzo! Moram da sredim poslove i da se spakujem.“

„Uvek je tako“, odgovorila je Elenor. Mari je pomislila kako možda ne žele da pruže ljudima šansu da odu kući i da se predomisle. „Mi ćemo vam obezbediti sve što vam je potrebno i daćemo otkaz Ministarstvu rata umesto vas.“ Mari je iznenađeno zurila u Elenor. Nije kazala gde radi. Tad je shvatila da ovi ljudi, ko god bili, mnogo znaju o njoj. Onaj susret u kafeu nije bio slučajan.

„Koliko bih morala da budem odsutna?“, upitala je Mari.

„To zavisi od misije i od raznih drugih okolnosti. Možete se povući u svakom trenutku.“

Idi kući, kao da joj je govorio neki glas koji nije njen. Upala je u nešto mnogo veće i dublje nego što je mogla i da zamisli. Ali stajala je kao ukopana, krajnje znatiželjna. „Imam kćer gore u Eliju, kod moje tetke je. Ima pet godina.“

„A vaš muž?“

„Poginuo je u ratu“, slagala je. U stvari, Tesin otac Ričard je bio nezaposleni glumac koji je privremeno dobio male uloge u

predstavama na Vest Endu i nestao ubrzo pošto se Tes rodila. Mari je došla u London kad je navršila osamnaest godina, pobegavši iz očeve kuće, i odmah pala na prvu kvarnu jabuku koja joj je pala pred noge. „Vodi se kao nestao kod Denkerka.“ Iako morbidna laž, takvo objašnjenje bilo je bolje od istine: da je u Buenos Ajresu i troši ono što je ostalo od njenog nasleđstva od majke, koje je naivno prebacila na zajednički račun da pokriju troškove domaćinstva pošto su se venčali.

„Kći vam je dobro zbrinuta?“ Mari je klimnula glavom. „Dobro. Ne biste se dovoljno usredsredili na obuku kad biste brinuli zbog nje.“

Mari je pomislila kako nikad ne prestaje da brine za Tes. Istoga časa je znala da Elenor nema dece.

Pomislila je na Tes gore na selu, na posete vikendom u koje neće moći da ide ako prihvati Elenorinu ponudu. Kakva bi majka tako nešto uradila? Odgovorna odluka je da ostane ovde, u Londonu, da zahvali Elenor i vrati se svome životu, onome što je u ratu ostalo od običnog života. Ona je jedini roditelj kog Tesa ima. Ako se ne vrati, Tes neće imati nikoga osim stare tetke Hejzel, koja se sigurno neće moći dugo starati o njoj.

„Posao je plaćen deset funti nedeljno“, dodala je Elenor.

Bilo je to pet puta više od sume koju je zarađivala kao daktilografkinja. Našla je najbolji posao u Londonu, ali ni to nije bilo dovoljno. Čak i u kombinaciji s još jednim poslom, zbog kojeg ne bi mogla da posećuje Tes vikendom, ne bi zaradila koliko joj Elenor nudi. Izračunala je u glavi. Bilo bi dovoljno za održavanje kuće i pored sume koju nedeljno šalje Hejzel za Tesino izdržavanje, što do sada jednostavno nije bilo moguće. Zamislila je novu haljinu za svoju kćer, možda čak i nekoliko igračaka za Božić. Tes nije bila razmažena i nikad se nije žalila, ali Mari je često želela da joj pruži više, nešto od onoga što je sama imala u detinjstvu i uzimala zdravo za gotovo. A ionako ne bi mogla da bude s Tesom kad bi radila dva posla u Londonu. A istini na volju, bila je i radoznala, zanimala ju

je ta tajanstvena avantura kojom joj Elenor maše ispred nosa. Osećala se tako beskorisnom ovde u Londonu, kucajući po pisačkoj mašini bez kraja i konca. Mogla bi i da uradi nešto dobro, da stvarno doprinese ratnim naporima – ako je zaista kadra za to, kao što je Elenor rekla.

„U redu, onda. Spremna sam. Ali moram da telefoniram i javim se ženi koja se brine o mojoj ćerki, da joj kažem da neću dolaziti.“

Elenor je odlučno odmahнула glavom. „Nemoguće. Niko ne zna kuda idete – ni da uopšte idete. Poslaćemo telegram da obavestimo vašu porodicu da ste poslovno odsutni.“

„Ne mogu samo tako da odem, bez reči.“

„Upravo to morate da uradite.“ Elenor je bezizražajno zurila u nju. Mada joj se izraz lica nije promenio, Mari joj je u očima videla treptaj sumnje. „Ako niste spremni za ovo, slobodno idite.“

„Moram da razgovaram s ćerkom. Ne idem nikud dok joj ne čujem glas.“

„Dobro“, konačno je popustila Elenor. „Ali ne možete joj reći da idete. Možete da pozovete s telefona u susednoj prostoriji. Samo kratko. Ne duže od pet minuta.“ Elenor je govorila kao da joj je sad pretpostavljena, kao da je poseduje. Mari se zapitala hoće li pogrešiti ako prihvati. „Ništa ne govorite o odlasku“, ponovila je Elenor. Mari je osetila da je to neka vrsta testa, možda prvi od mnogih.

Elenor je krenula ka vratima i dala Mari znak da pođe za njom. „Čekajte“, rekla je Mari. „Ima još nešto.“ Elenor se okrenula, s razdraženošću na licu. „Treba da vam kažem da je moj otac poreklom Nemač.“ Mari je posmatrala Elenorino lice, upola se nadajući da bi se ova zbog te informacije mogla predomisлити, pa da ne prihvati Mari za to što joj nudi.

Ali Elenor je samo klimnula glavom. „Znam.“

„Ali kako?“

„Sedite u onom istom kafeu svaki dan, zar ne?“ Mari je klimnula glavom. „Trebalо bi da prekinete s tim, uzgred budi

rečeno. Veoma loša navika. Ključ je u tome da nema rutine. Bilo kako bilo, sedite tamo i čitate knjige na francuskom, pa vas je jedan od naših ljudi primetio i pomislio da bi vas bilo dobro regrutovati. Pratili smo vas do posla, saznali ko ste. Proverili smo vas, otkrili da ste kvalifikovani, barem da razmotrimo tu mogućnost.“ Mari se prenerazila; sve se to dešavalo a da ona nema pojma. „Imamo ljude koji traže i pronalaze devojke pogodne za regrutovanje širom Britanije. Ali na kraju ja odlučujem da li odgovaraju ili ne. Svaka od njih prođe moju proveru.“ U glasu joj se začuo zaštitnički ton.

„I mislite da ja odgovaram?“

„Možda“, pažljivo je kazala Elenor. „Imate odgovarajuće kvalifikacije i osobine. Ali na obuci će vas testirati i videće da li možete te osobine i da iskoristite. Veštine na papiru beskorisne su ako nemate hrabrosti da ih primenite. Imate li posebnih političkih uverenja?“

„Nemam. Moja majka nije verovala u...“

„Dosta“, presekla ju je Elenor. „Ne odgovarajte na pitanja s više reči nego što morate.“ Ponovo test. „Nikad ne smete pričati o sebi i svojoj prošlosti. Na obuci ćete dobiti novi identitet.“ A do tada će – pomislila je Mari – biti kao da i ne postojim.

Elenor je otvorila vrata toaleta. Mari je izašla, pa ušla u radnu sobu s visokim policama za knjige. Na stolu od mahagonija stajao je crni telefon. „Možete pozvati odavde.“ Elenor je ostala u dovratku, nije se čak ni pretvarala da poštuje njenu privatnost. Mari je pozvala centralu i zatražila da je spoje s poštom u kojoj Hejzel radi svakoga dana, u nadi da još nije otišla kući. Javila joj se neka žena, od koje je zatražila da se čuje s Hejzel.

A onda je kroz slušalicu dopro drhtavi glas. „Mari! Da se nije nešto desilo?“

„Sve je u redu“, brzo ju je razuverila Mari, u očajničkoj želji da može da joj kaže istinu o tome zašto ju je pozvala. „Samo da čujem kako je Tesa.“